

بررسی سطح رفاه خانوارهای شهری و روستایی استان یزد و مقایسه‌ی آن با کشور ۱۳۸۱-۱۳۹۳

فاطمه آسایش و جعفر رحمانی شمسی

* مقدمه

می‌دهد که هرچه سطح درآمد خانوارها افزایش یابد، سهم هزینه‌های خوراکی آن‌ها از سبد مصرفی کاهش می‌یابد و به سهم هزینه‌های غیر خوراکی افزوده می‌گردد. بنا بر این، هر چه ضریب اینگِل در جامعه‌ای کم‌تر باشد، نشان‌دهنده‌ی سطح رفاه بالاتر در آن جامعه است (غروی نخجوانی، ۱۳۸۴).

بر این اساس، این مقاله با هدف بررسی سطح رفاه خانوارهای شهری و روستایی استان یزد با استفاده از سهم هزینه‌های خالص^۲ خوراکی و غیر خوراکی^۳ خانوارها طی دوره‌ی زمانی ۱۳۸۱-۱۳۹۳ و مقایسه‌ی آن با متوسط رفاه در سطح کشور تدوین شده است. همان‌طور که پیش‌تر بیان گردید، برای بررسی سطح رفاه خانوارها می‌توان از شاخص‌های مختلفی استفاده نمود. این پژوهش از سهم هزینه‌های غیر خوراکی نسبت به کل هزینه‌های خانوار به‌عنوان نمودی از شاخص رفاه خانوار استفاده کرده و برای دسترسی به این داده‌ها از نتایج طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی انجام شده توسط مرکز آمار ایران برای سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۳ استفاده نموده است. هدف کلی آمارگیری هزینه و درآمد خانوار، برآورد متوسط هزینه‌ها و درآمد یک خانوار شهری و یک خانوار روستایی در سطح کل کشور و استان‌ها است که متوسط هزینه‌ها به هزینه‌ی خوراکی، دختانی و غیر خوراکی سالانه‌ی یک خانوار تقسیم می‌شود. بنا بر این با توجه به این که متوسط هزینه‌ها به صورت جاری و به تفکیک مناطق شهری و روستایی در دسترس بوده، هزینه‌های مذکور به وسیله‌ی

موضوع رفاه در پیشرفت جامعه مؤثر بوده و بر عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن تأثیر فراوانی دارد و تا جایی که دلیل اهمیت موضوع رفاه خانوارها، برنامه‌های توسعه‌ی اقتصادی نیز بر آن تأکید اساسی نموده‌اند. دیدگاه‌های متفاوتی در مورد رفاه وجود دارد و هر یک از مکاتب، محققان و اندیشمندان به فراخور زمینه‌های عقیدتی، ذهنی و محاسباتی خود از ابعاد مختلفی بدان پرداخته‌اند. به‌عنوان مثال، لیبرال‌های کلاسیک که اولین ارائه‌کنندگان بحث جدی در مورد رفاه به شمار می‌روند؛ حدود معنایی این مفهوم را محدود به کامیابی و آسایشی می‌نمایند که افراد در مبادلات بازار به دست می‌آورند و تولید کالاهای ضروری عامه موجب به وجود آمدن آن می‌شود. از شاخص‌های مورد استفاده لیبرال‌های کلاسیک می‌توان به شاخص هزینه یا ضریب اینگِل برای محاسبه‌ی سطح رفاه اشاره نمود. بر این اساس، ارنست اینگِل (آماردان آلمانی قرن نوزدهم) به این نتیجه رسید که با افزایش درآمد خانوارها، سهم مخارج خوراکی مصرف‌کنندگان در بودجه‌ی خانوار کاهش می‌یابد (قاسمی اردهایی، ۱۳۸۷). ضریب اینگِل یکی از شاخص‌هایی است که برای بررسی سطح رفاه خانوارها مورد استفاده قرار می‌گیرد و از نسبت هزینه‌های خوراکی به کل هزینه‌های مصرفی به دست می‌آید. از این رو، هرچه سهم هزینه‌های خوراکی کم‌تر و سهم هزینه‌های غیر خوراکی از سبد هزینه‌های خانوار بیش‌تر باشد، بیانگر وضعیت بهتری است. زیرا بررسی‌های اقتصادی نشان

فاطمه آسایش، کارشناس ارشد علوم اقتصادی، مدرس دانشگاه یزد و کارشناس دفتر آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان یزد است.
جعفر رحمانی شمسی، دانشجوی دکتری آمار دانشگاه یزد، مدرس دانشگاه یزد و کارشناس دفتر آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان یزد است.

جدول ۱: سهم متوسط هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی از کل هزینه‌ی مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور: ۱۳۸۰-۱۳۹۲ (درصد، ۱۰۰=۱۲۸۰)

سال	هزینه جاری خوراکی						هزینه جاری غیر خوراکی						هزینه ثابت خوراکی						هزینه ثابت غیر خوراکی					
	شهری		روستایی		کشور		شهری		روستایی		کشور		شهری		روستایی		کشور		شهری		روستایی		کشور	
	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور	یزد	کشور
۱۳۸۱	۲۵۳	۲۵۴	۲۶۸	۴۱۰	۳۶۸	۴۱۰	۷۴۶	۷۴۶	۶۳۲	۵۹۰	۶۳۲	۶۶۸	۶۶۸	۳۱۷	۳۰۳	۳۱۷	۴۶۸	۴۶۸	۴۲۴	۴۱۷	۵۲۷	۵۲۷	۴۶۸	۴۶۸
۱۳۸۲	۲۵۹	۲۵۹	۳۳۲	۳۹۸	۳۳۲	۳۹۸	۷۴۰	۷۴۰	۶۶۸	۶۰۲	۶۶۸	۶۶۸	۶۶۸	۳۲۱	۳۰۳	۳۲۱	۴۲۴	۴۲۴	۴۱۷	۵۱۷	۵۱۷	۴۶۸	۴۶۸	
۱۳۸۳	۲۵۶	۲۵۶	۳۲۴	۳۸۸	۳۲۴	۳۸۸	۷۴۴	۷۴۴	۶۷۶	۶۱۲	۶۷۶	۶۷۶	۶۷۶	۳۱۶	۲۹۲	۳۱۶	۴۱۵	۴۱۵	۴۱۴	۵۱۴	۵۱۴	۴۶۸	۴۶۸	
۱۳۸۴	۲۴۱	۲۴۱	۳۱۵	۳۸۲	۳۱۵	۳۸۲	۷۵۹	۷۵۹	۶۸۵	۶۱۸	۶۸۵	۶۸۵	۶۸۵	۳۰۱	۲۴۳	۳۰۱	۴۰۶	۴۰۶	۴۰۶	۵۱۲	۵۱۲	۴۶۹	۴۶۹	
۱۳۸۵	۲۲۶	۲۲۶	۳۳۰	۳۷۳	۳۳۰	۳۷۳	۷۷۴	۷۷۴	۶۷۰	۶۲۷	۶۷۰	۶۷۰	۶۷۰	۲۸۴	۲۶۴	۲۸۴	۴۱۲	۴۱۲	۴۸۵	۴۸۵	۴۸۶	۴۸۶	۴۸۶	
۱۳۸۶	۲۲۴	۲۲۴	۳۰۶	۳۷۳	۳۰۶	۳۷۳	۷۷۶	۷۷۶	۶۹۴	۶۲۷	۶۹۴	۶۹۴	۶۹۴	۲۷۶	۲۵۹	۲۷۶	۳۶۰	۳۶۰	۴۶۳	۴۶۳	۴۶۳	۴۶۳	۴۶۳	
۱۳۸۷	۲۲۷	۲۲۷	۳۳۳	۳۸۶	۳۳۳	۳۸۶	۷۷۳	۷۷۳	۶۶۷	۶۱۴	۶۶۷	۶۶۷	۶۶۷	۲۶۶	۲۲۶	۲۶۶	۳۶۶	۳۶۶	۴۴۸	۴۴۸	۴۴۸	۴۴۸	۴۴۸	
۱۳۸۸	۲۲۷	۲۲۷	۳۱۹	۳۷۰	۳۱۹	۳۷۰	۷۷۳	۷۷۳	۶۸۱	۶۳۰	۶۸۱	۶۸۱	۶۸۱	۲۵۷	۲۳۵	۲۵۷	۳۴۱	۳۴۱	۴۲۳	۴۲۳	۴۲۳	۴۲۳	۴۲۳	
۱۳۸۹	۲۳۰	۲۳۰	۳۲۸	۳۸۲	۳۲۸	۳۸۲	۷۷۰	۷۷۰	۶۷۱	۶۱۸	۶۷۱	۶۷۱	۶۷۱	۲۴۲	۲۳۷	۲۴۲	۳۳۶	۳۳۶	۴۱۲	۴۱۲	۴۱۲	۴۱۲	۴۱۲	
۱۳۹۰	۲۴۷	۲۴۷	۳۵۵	۳۹۲	۳۵۵	۳۹۲	۷۵۳	۷۵۳	۶۴۵	۶۰۸	۶۴۵	۶۴۵	۶۴۵	۲۴۷	۲۶۰	۲۴۷	۳۵۵	۳۵۵	۳۹۲	۳۹۲	۳۹۲	۳۹۲	۳۹۲	
۱۳۹۱	۲۷۱	۲۷۱	۳۹۳	۴۲۳	۳۹۳	۴۲۳	۷۲۹	۷۲۹	۶۰۷	۵۷۷	۶۰۷	۶۰۷	۶۰۷	۲۳۹	۲۶۳	۲۳۹	۳۷۱	۳۷۱	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸	
۱۳۹۲	۲۶۷	۲۶۷	۳۸۴	۴۳۳	۳۸۴	۴۳۳	۷۳۳	۷۳۳	۶۱۶	۵۶۷	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۲۱۵	۲۵۰	۲۱۵	۳۳۶	۳۳۶	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷	
۱۳۹۳	۲۴۷	۲۴۷	۳۰۸	۴۱۲	۳۰۸	۴۱۲	۷۵۳	۷۵۳	۶۹۱	۵۸۸	۶۹۱	۶۹۱	۶۹۱	۲۰۹	۲۴۴	۲۰۹	۲۸۰	۲۸۰	۳۷۴	۳۷۴	۳۷۴	۳۷۴	۳۷۴	

ساخته شده: محاسبات محقق

شاخص قیمت مرکز آمار ایران به تفکیک مناطق شهری و روستایی به قیمت ثابت تبدیل شده است. لازم به ذکر است که این مقاله سال ۱۳۹۰ را به عنوان سال پایه در نظر گرفته است.

* مقایسه‌ی سهم متوسط هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی خانوارهای شهری و روستایی استان یزد با کشور ۱۳۸۱-۱۳۹۳

این مطالعه سهم هزینه‌های غیر خوراکی خانوارها در سبد مصرفی آن‌ها را به عنوان نمودی از سطح رفاه خانوارها در نظر گرفته است. بر این اساس، در تقسیم گروه‌های موجود در سبد مصرفی خانوارها به دو گروه خوراکی و غیر خوراکی، چنین نتیجه می‌شود که هرچه سهم هزینه‌های غیر خوراکی نسبت به خوراکی افزایش یابد، دلیل بر افزایش سطح رفاه خانوارها است. از این رو، می‌توان گفت که هر چه میزان سهم هزینه‌های بهداشت و درمان، تفریحات، سرگرمی‌ها و تحصیل و آموزش بیشتر شود، سطح رفاه خانوارها بیشتر است. در این میان، هر چه سهم مسکن - که تنها شامل میزان اجاره بهای واقعی مسکن باشد - در سبد مصرفی خانوارها کمتر شود و به ازای آن، بخش‌های دیگر مانند بهداشت و درمان، تفریحات، سرگرمی‌ها، تحصیل و آموزش و نیز حمل و نقل و ارتباطات، سهم بیش‌تری از هزینه‌های خانوار را به خود اختصاص دهند، رفاه خانوارها بالاتر است. کارشناسان نیز معتقدند که باید در کنار اتخاذ تدابیر مختلف برای افزایش قدرت خرید خانوارها، سهم هزینه‌ی اجاره بهای واقعی مسکن که به عنوان یک کالای ضروری محسوب می‌گردد، در سبد خانوارها کاهش داده شود. اما با این وجود، این پژوهش از هزینه‌های مسکن که شامل اجاره‌بها و سایر هزینه‌های منزل مسکونی، آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی، لوازم اثاث و خدمات خانوار، مبلمان، اثاث، فرش و کفپوش و تعمیرات آن‌ها، لوازم و اثاث منزل، وسایل حرارتی و پخت و پز، یخچال و سایر وسایل عمده،

ظروف، لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات آن‌ها، کالاها و لوازم مصرفی بی‌دوام و کم‌دوام منزل و خدمات خانگی است، استفاده نموده که کل این هزینه‌ها را نمی‌توان مشمول هزینه‌های ضروری دانست.

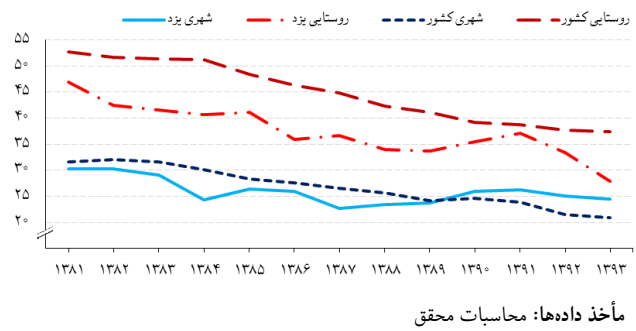
با توجه به اهمیت بحث سطح رفاه خانوارها، جدول ۱ و شکل‌های ۱ تا ۴ به بررسی سهم هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی خانوارها به قیمت جاری و ثابت در مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور طی دوره‌ی زمانی ۱۳۸۱-۱۳۹۳ اختصاص یافته است. با توجه به شکل ۱، سهم هزینه‌های واقعی خوراکی در این سال‌ها تقریباً برای تمام مناطق کشور و استان یزد اغلب روند نزولی داشته است و این در حالی است که سهم هزینه‌ی واقعی غیر خوراکی تقریباً دارای روند صعودی در این سال‌ها بوده است. نکته‌ی قابل توجه آن که قبل از سال ۱۳۹۰، سهم مناطق روستایی آن و از سهم کشوری بیش‌تر بوده است. این نتیجه نشان از افزایش بیش‌تر سطح رفاه خانوارهای شهری استان یزد نسبت به سایر مناطق استان یزد و کشور در این سال‌ها دارد. اما، این روند از سال ۱۳۹۰ به بعد تغییر نموده و سهم هزینه‌ی واقعی غیر خوراکی مناطق شهری کشور بیش‌تر شده و رفاه خانوارهای شهری یزد کم‌تر از رفاه آن‌ها نسبت به مناطق شهری کشور شده است.

همچنین، سهم هزینه‌های واقعی غیر خوراکی روستایی استان یزد در تمامی سال‌های مورد بررسی از سهم کشوری آن بیش‌تر بوده است و این نتیجه نشان‌دهنده‌ی سطح بالای رفاه خانوارهای روستایی استان یزد نسبت به کشور است.

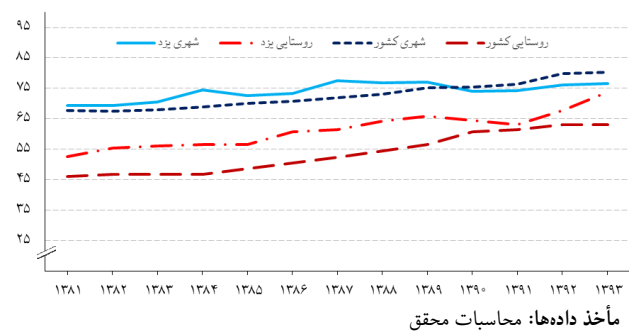
بر اساس شکل‌های ۳ و ۴، نتایج نشان می‌دهد که سهم هزینه‌های خوراکی به قیمت جاری بر خلاف سهم هزینه‌های واقعی آن دارای روند افزایشی تا سال ۱۳۹۲ بوده و سهم هزینه‌های غیر خوراکی تا حدودی دارای روند کاهشی بوده است. این نتیجه می‌تواند نشان‌دهنده‌ی آن باشد که خانوارها به دلیل شرایط حاکم تورمی به منظور حفظ قدرت خرید خود، برای هزینه‌های خوراکی که عمدتاً ضروری است، از مخارج هزینه‌های غیر خوراکی خود کاسته‌اند. بنا بر این، کاهش سهم هزینه‌های غیر خوراکی به قیمت جاری بر خلاف سهم هزینه‌های واقعی آن، نشان‌دهنده‌ی کاهش سطح رفاه خانوارها طی دوره‌ی مورد بررسی بوده است.

میزان سهم هزینه‌ها به تفکیک گروه‌های غیر خوراکی نیز در جدول ۲ آورده شده است. بر این اساس، مشاهده می‌شود که سهم هزینه‌ی واقعی بهداشت و درمان و کالاها و خدمات متفرقه‌ی خانوارهای مناطق

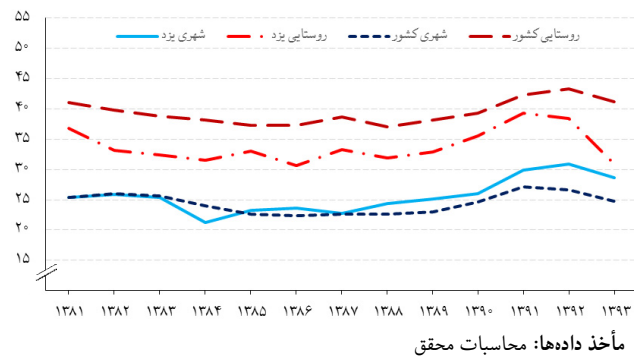
شکل ۱- سهم متوسط هزینه‌های ثابت خوراکی مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

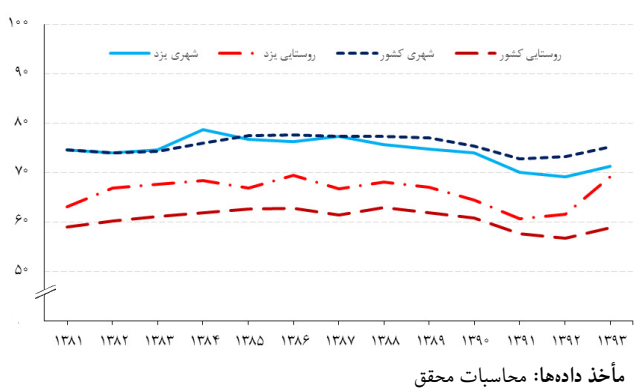
شکل ۲- سهم متوسط هزینه‌های ثابت غیر خوراکی مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

شکل ۳- سهم متوسط هزینه‌های جاری خوراکی مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور (درصد، ۱۳۸۱-۱۳۹۳)

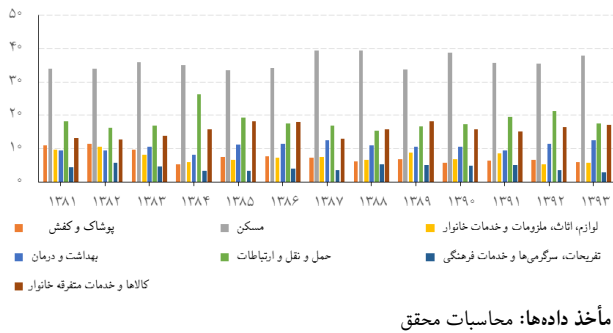
شکل ۴- سهم متوسط هزینه‌های جاری غیر خوراکی مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور (درصد، ۱۳۸۱-۱۳۹۳)

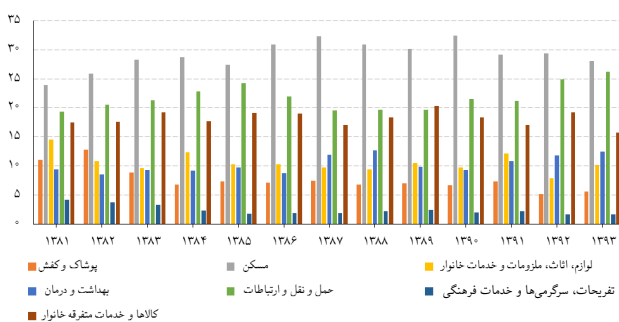
جدول ۲- سهم متوسط هزینه‌های گروه‌های غیر خوراکی از کل متوسط هزینه‌ی غیر خوراکی شهری و روستایی استان یزد و کشور
(۱۳۸۱-۱۳۹۳ درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

سال	گروه	منطقه	سطح	پوشاک و کفش	مسکن	لوازم، اثاث، ملزومات و خدمات خانوار	بهداشت و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی	کالاها و خدمات متفرقه خانوار
۱۳۸۱	شهری	کشور	۸۸	۴۲،۲	۷،۸	۹،۹	۱۵،۰	۴،۵	۱۰،۹	
۱۳۸۱	منطقه	یزد	۱۱،۰	۳۴،۰	۹،۷	۹،۶	۱۸،۲	۴،۴	۱۳،۱	
۱۳۸۱	شهری	کشور	۱۵،۸	۲۷،۵	۱۲،۹	۱۱،۸	۱۳،۶	۴،۳	۱۴،۳	
۱۳۸۱	منطقه	یزد	۱۱،۰	۲۴،۰	۱۴،۵	۹،۴	۱۹،۴	۴،۲	۱۷،۵	
۱۳۸۲	شهری	کشور	۸۳	۴۲،۸	۷،۵	۹،۱	۱۶،۱	۴،۴	۱۱،۸	
۱۳۸۲	شهری	یزد	۱۱،۴	۳۳،۹	۱۰،۶	۹،۶	۱۶،۲	۵،۷	۱۲،۷	
۱۳۸۲	روستایی	کشور	۱۴،۵	۲۷،۳	۱۱،۹	۱۱،۴	۱۶،۰	۴،۲	۱۴،۸	
۱۳۸۲	روستایی	یزد	۱۲،۸	۲۵،۹	۱۰،۸	۸،۶	۲۰،۵	۳،۷	۱۷،۶	
۱۳۸۳	شهری	کشور	۸۲	۳۹،۲	۷،۶	۹،۹	۱۸،۶	۵،۰	۱۱،۶	
۱۳۸۳	شهری	یزد	۹،۶	۳۶،۰	۸،۲	۱۰،۶	۱۷،۰	۴،۶	۱۴،۰	
۱۳۸۳	روستایی	کشور	۱۴،۰	۲۵،۲	۱۲،۰	۱۲،۲	۱۸،۹	۴،۳	۱۳،۳	
۱۳۸۳	روستایی	یزد	۸،۹	۲۸،۳	۹،۷	۹،۴	۲۱،۳	۳،۳	۱۹،۳	
۱۳۸۴	شهری	کشور	۷،۹	۳۶،۷	۷،۴	۱۰،۷	۲۰،۲	۴،۹	۱۲،۳	
۱۳۸۴	شهری	یزد	۵،۲	۳۵،۱	۶،۰	۸،۲	۲۶،۲	۳،۵	۱۵،۷	
۱۳۸۴	روستایی	کشور	۱۳،۸	۲۴،۵	۱۲،۶	۱۲،۰	۱۹،۳	۴،۱	۱۳،۷	
۱۳۸۴	روستایی	یزد	۶،۸	۲۸،۷	۱۲،۳	۹،۲	۲۲،۸	۲،۴	۱۷،۸	
۱۳۸۵	شهری	کشور	۷،۵	۳۸،۱	۷،۳	۱۰،۳	۱۹،۸	۴،۷	۱۲،۴	
۱۳۸۵	شهری	یزد	۷،۶	۳۳،۵	۶،۷	۱۱،۲	۱۹،۴	۳،۴	۱۸،۲	
۱۳۸۵	روستایی	کشور	۱۲،۸	۲۴،۱	۱۱،۶	۱۳،۸	۲۰،۰	۳،۷	۱۴،۱	
۱۳۸۵	روستایی	یزد	۷،۳	۲۷،۴	۱۰،۳	۹،۸	۲۴،۳	۱،۸	۱۹،۱	
۱۳۸۶	شهری	کشور	۷،۱	۴۰،۰	۶،۶	۱۰،۸	۱۸،۹	۴،۴	۱۲،۳	
۱۳۸۶	شهری	یزد	۷،۷	۳۴،۱	۷،۲	۱۱،۴	۱۷،۵	۴،۱	۱۸،۰	
۱۳۸۶	روستایی	کشور	۱۲،۱	۲۴،۸	۱۱،۷	۱۲،۶	۲۰،۷	۳،۵	۱۴،۶	
۱۳۸۶	روستایی	یزد	۷،۲	۳۰،۹	۱۰،۳	۸،۸	۲۲،۰	۱،۹	۱۹،۱	
۱۳۸۷	شهری	کشور	۶،۹	۴۳،۰	۶،۰	۱۰،۸	۱۷،۵	۴،۳	۱۱،۵	
۱۳۸۷	شهری	یزد	۷،۳	۳۹،۳	۷،۶	۱۲،۵	۱۶،۸	۳،۵	۱۲،۹	
۱۳۸۷	روستایی	کشور	۱۱،۳	۲۷،۰	۱۰،۸	۱۴،۰	۲۰،۳	۳،۲	۱۳،۵	
۱۳۸۷	روستایی	یزد	۷،۵	۳۲،۳	۹،۷	۱۱،۹	۱۹،۶	۱،۹	۱۷،۱	
۱۳۸۸	شهری	کشور	۶،۵	۴۰،۴	۶،۶	۱۱،۱	۱۶،۹	۴،۴	۱۴،۰	
۱۳۸۸	شهری	یزد	۶،۳	۳۹،۴	۶،۷	۱۱،۰	۱۵،۵	۵،۳	۱۵،۸	
۱۳۸۸	روستایی	کشور	۱۰،۷	۲۵،۸	۱۰،۹	۱۲،۶	۱۹،۷	۳،۷	۱۴،۷	
۱۳۸۸	روستایی	یزد	۶،۸	۳۰،۹	۹،۴	۱۲،۷	۱۹،۷	۲،۲	۱۸،۴	
۱۳۸۹	شهری	کشور	۶،۲	۴۲،۳	۵،۸	۱۲،۰	۱۶،۳	۴،۸	۱۲،۶	
۱۳۸۹	شهری	یزد	۶،۹	۳۳،۸	۸،۸	۱۰،۶	۱۶،۷	۵،۰	۱۸،۲	
۱۳۸۹	روستایی	کشور	۱۰،۲	۲۶،۲	۱۰،۴	۱۵،۲	۱۹،۷	۳،۶	۱۴،۷	
۱۳۸۹	روستایی	یزد	۷،۰	۳۰،۱	۱۰،۵	۹،۹	۱۹،۶	۲،۵	۲۰،۴	
۱۳۹۰	شهری	کشور	۵،۶	۴۴،۴	۵،۳	۱۱،۶	۱۶،۵	۴،۳	۱۲،۳	
۱۳۹۰	شهری	یزد	۵،۸	۳۸،۸	۶،۸	۱۰،۷	۱۷،۴	۴،۸	۱۵،۷	
۱۳۹۰	روستایی	کشور	۱۰،۲	۳۰،۰	۹،۰	۱۳،۳	۲۰،۹	۳،۱	۱۳،۴	
۱۳۹۰	روستایی	یزد	۶،۷	۳۲،۵	۹،۷	۹،۳	۲۱،۶	۲،۰	۱۸،۳	
۱۳۹۱	شهری	کشور	۶،۲	۴۶،۱	۵،۴	۱۱،۹	۱۴،۸	۴،۲	۱۱،۶	
۱۳۹۱	شهری	یزد	۶،۵	۳۵،۸	۸،۶	۹،۴	۱۹،۵	۵،۱	۱۵،۲	
۱۳۹۱	روستایی	کشور	۱۰،۹	۲۸،۱	۹،۹	۱۴،۰	۲۰،۱	۳،۴	۱۳،۷	
۱۳۹۱	روستایی	یزد	۷،۴	۲۹،۲	۱۲،۱	۱۰،۸	۲۱،۲	۲،۲	۱۷،۱	
۱۳۹۲	شهری	کشور	۶،۳	۴۵،۳	۶،۰	۱۲،۵	۱۴،۳	۴،۱	۱۱،۴	
۱۳۹۲	شهری	یزد	۶،۵	۳۵،۵	۵،۴	۱۱،۴	۲۱،۲	۳،۶	۱۶،۴	
۱۳۹۲	روستایی	کشور	۱۰،۵	۲۷،۶	۱۰،۴	۱۴،۸	۱۹،۸	۳،۴	۱۳،۶	
۱۳۹۲	روستایی	یزد	۵،۲	۲۹،۴	۷،۹	۱۱،۸	۲۴،۹	۱،۶	۱۹،۲	
۱۳۹۳	شهری	کشور	۶،۱	۴۴،۴	۵،۵	۱۲،۷	۱۵،۰	۳،۹	۱۲،۴	
۱۳۹۳	شهری	یزد	۶،۰	۳۸،۰	۵،۷	۱۲،۶	۱۷،۵	۳،۰	۱۷،۲	
۱۳۹۳	روستایی	کشور	۱۰،۰	۲۹،۰	۹،۸	۱۴،۴	۱۹،۷	۳،۳	۱۳،۸	
۱۳۹۳	روستایی	یزد	۵،۶	۲۸،۰	۱۰،۲	۱۲،۵	۲۶،۳	۱،۷	۱۵،۷	

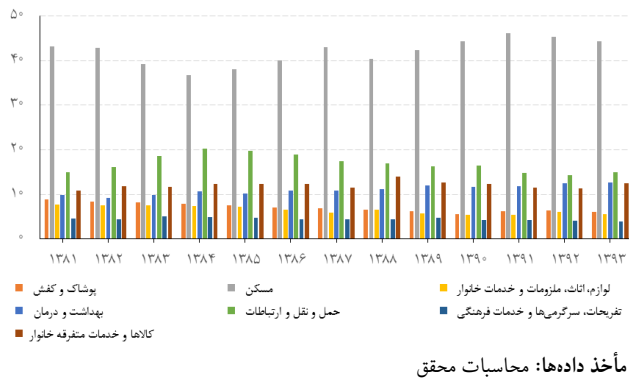
شکل ۵- سهم گروه‌های غیر خوراکی از کل متوسط هزینه غیر خوراکی شهری استان یزد (۱۳۹۳-۱۳۸۱) (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

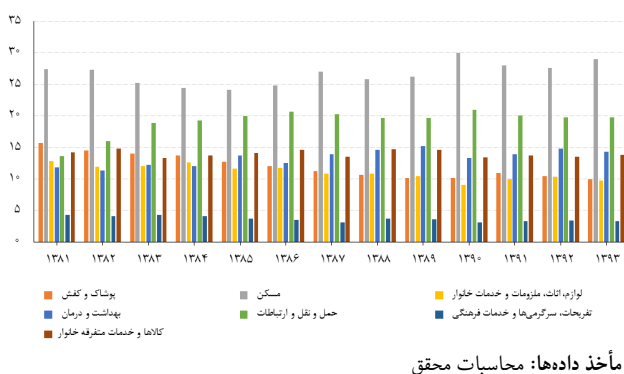
شکل ۶- سهم گروه‌های غیر خوراکی از کل متوسط هزینه غیر خوراکی روستایی استان یزد (۱۳۹۳-۱۳۸۱) (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

شکل ۷- سهم گروه‌های غیر خوراکی از کل متوسط هزینه غیر خوراکی شهری کشور (۱۳۹۳-۱۳۸۱) (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

شکل ۸- سهم گروه‌های غیر خوراکی از کل متوسط هزینه غیر خوراکی روستایی کشور: (۱۳۹۳-۱۳۸۱) (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۰)

شهری استان یزد در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۸۱ افزایش داشته است.

مقایسه‌ی سهم هزینه‌های واقعی گروه‌های غیر خوراکی در هر سال برای استان یزد نشان می‌دهد که سهم هزینه‌ی واقعی گروه مسکن در بین خانوارهای مناطق شهری و روستایی استان یزد در سال‌های مورد بررسی نسبت به سایر گروه‌ها بالاتر بوده است اما، میزان سهم هزینه‌ی واقعی گروه مسکن برای خانوارهای روستایی کم‌تر از مناطق شهری استان بوده است. به نظر می‌رسد که این موضوع عمدتاً به بیش‌تر بودن هزینه‌های اجاره‌بها و قیمت زمین و ساختمان در نقاط شهری مربوط می‌شود.

با توجه به نتایج به دست آمده، مشاهده می‌شود که در مناطق شهری و روستایی استان یزد و کشور، بالاترین جایگاه سهم هزینه‌های غیر خوراکی در سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۳ به گروه مسکن و پایین‌ترین جایگاه سهمی هزینه‌های واقعی غیر خوراکی به گروه تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی و خدمات فرهنگی تعلق داشته است. مقایسه‌ی سهم هزینه‌ی واقعی گروه‌های غیر خوراکی به تفکیک مناطق شهری و روستایی استان یزد و کل کشور در شکل‌های ۵ تا ۸ قابل مشاهده است.

* نتیجه‌گیری

- ♦ سهم هزینه‌های خوراکی به قیمت جاری بر خلاف سهم هزینه‌های واقعی آن دارای روند افزایشی و سهم هزینه‌های غیر خوراکی تا حدودی دارای روند کاهشی بوده است.
- ♦ در مناطق شهری و روستایی کشور و استان یزد، بالاترین جایگاه سهم هزینه‌های واقعی غیر خوراکی در سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۳ به گروه مسکن و پایین‌ترین جایگاه سهم هزینه‌های واقعی غیر خوراکی به گروه تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی تعلق داشته است.
- ♦ سهم هزینه واقعی بهداشت و درمان و کالاها و خدمات متفرقه خانوارهای مناطق شهری استان یزد طی دوره‌ی زمانی ۱۳۸۱-۱۳۹۳، افزایش داشته و سهم سایر گروه‌ها در این مناطق کاهش داشته است

توضیحات

^۱ بر اساس تعریف مرکز آمار ایران در نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارها، خانوار از چند نفر تشکیل می‌شود که با هم در یک اقامتگاه ثابت زندگی می‌کنند و با یکدیگر هم‌خرج هستند و به طور معمول با هم غذا می‌خورند. فردی که به تنهایی زندگی می‌کند نیز، خانوار تلقی می‌شود.

منابع

- [۱] شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق روستایی ایران، ۱۳۸۰-۱۳۹۲، مرکز آمار ایران.
- [۲] شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران، ۱۳۸۰-۱۳۹۲، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- [۳] غروی نخجوانی، سید احمد، ۱۳۸۴، فقر در خانوارهای ایرانی (با نگاهی به نتایج طرح هزینه و درآمد خانوار در ایران)، فصلنامه‌ی رفاه اجتماعی، سال چهارم، شماره‌ی ۱۷.
- [۴] قاسمی اردهایی، علی، ۱۳۸۷، بررسی تطبیقی وضعیت رفاه در خانوارهای شهری و روستایی، فصلنامه‌ی روستا و توسعه، سال ۱۱، شماره‌ی ۲، صفحات ۱-۲۰.
- [۵] نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی، ۱۳۸۰-۱۳۹۲، مرکز آمار ایران.
- [۶] نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری، ۱۳۸۰-۱۳۹۲، مرکز آمار ایران.

^۲ بر اساس تعریف مرکز آمار ایران در نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارها، هزینه عبارت است از ارزش پولی کالا یا خدمت تهیه شده توسط خانوار به منظور مصرف اعضا یا هدیه به دیگران که کالا یا خدمت تهیه شده می‌تواند از طریق خرید، تولید خانگی، در برابر خدمت، از محل کسب و مجانی (از سازمان‌ها) در اختیار خانوار قرار گیرد که به صورت پولی برآورد شده و جزء هزینه منظور می‌شود.

همچنین، منظور از هزینه‌ی خالص بر اساس تعریف مرکز آمار ایران آن است که هرگاه ارزش کالای دست دوم فروشرفته از ارزش کالای مشابه خریداری شده، در دوره‌ی آماری کسر شود، باقی‌مانده، هزینه‌ی خالص خانوار در قلم مربوطه خواهد بود.

^۳ بر اساس نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارها، هزینه‌ها به دو نوع هزینه‌های خوراکی و دخانی و هزینه‌های غیر خوراکی تقسیم می‌شوند. هزینه‌های خوراکی و دخانی به نه گروه تقسیم می‌شوند که عبارتند از: ۱- آرد، رشته، نان، غلات و فرآورده‌های آن، ۲- گوشت، ۳- شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان، ۴- روغن‌ها و چربی‌ها، ۵- میوه‌ها و سبزی‌ها، ۶- خشکبار، آجیل و حبوب، ۷- قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو، ۸- ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی و ۹- نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات

هزینه‌های غیر خوراکی به هفت گروه تقسیم می‌شوند که عبارتند از: ۱- پوشاک و کفش، ۲- مسکن، ۳- لوازم، اثاث و خدمات خانوار، ۴- بهداشت و درمان، ۵- حمل و نقل و ارتباطات، ۶- تفریحات، سرگرمی‌ها، تحصیل و آموزش و ۷- کالاها و خدمات متفرقه خانوار.

